

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת קרח

תורה

יש מחלוקת ויש חילוקי דעות

במדבר פרק ט"ז פסוק א ויקחו קרוז ויקחו קרוזו בְּדִיצְהָר בְּדִקְהָת בְּדִלְגֵי וְדִתָּן וְאֶבְרִים בְּגֵי אֵלִיָּב וְאוֹן בְּדִבְלַת בְּגֵי רְאוּבֵן: ב ויקבמו לפני משה ואנשיו מבני ישראל וזמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשישם: ג ויקהליו עלבישה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים וכתובם יהיה ומנדוע תתנשא על קהל יהוה:

מבואר באבות פ"ה משנה כ"א כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאנה לשם שמים אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאנה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

שאלות בדברי התנא:

א { וכבר הקשו המפרשים בדברי התנא הקדוש שלכאורה איפכא מסתברא ויותר ראוי שכאשר המחלוקת לשם שמים שלא תתקיים ורק כאשר אינה לשם שמים תתקיים?

ב { ועוד מדוע כתב מחלוקת הלל ושמאי ולא בית הלל ובית שמאי?

ג { ועוד מדוע כתב קרח וכל עדתו ולא קרח עם משה בהיות וקרח נחלק עם משה ולא עם עדתו?

חומרת המחלוקת:

ונקדים דברי המדרש על הפסוקים במדבר פרק ט"ז (לב) ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיכם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש: (לג) ויגדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ונתכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: **וכתב בילקוט שמעוני תורה פרשת קרח [רמז תשנב]** ותפתח הארץ את פיה, ר' יהודה אומר באותה שעה נפתחו לארץ הרבה פיות שנאמר בקרב כל הארץ, א"ל רבי נחמיה והלא כתיב ותפתח הארץ את פיה והיאך אתה מקיים בקרב כל הארץ, אלא שנעשית הארץ כמשפך וכל מקום שהיה אחד מהם או ממונו מתגלגל ובו ויורד עמו, נמצאת מקיים בקרב כל הארץ ונמצאת מקיים ותפתח הארץ את פיה, ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממון שהוא מעמיד את רגלים, רבותינו אמרו אפילו היו כלים ביד אחר היו מתגלגלין ובוין ונבלעין עמו, אמר רבי שמואל בר נחמן אפילו מחט שהיה שאולה ביד ישראל מידם היתה באה ונבלעת עימהם שנאמר וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה:

ויש לשאול מדוע נפתחה הארץ לפיות רבות עבור כל בני עדת קורח ולא מתו מיתה עם קבורה? ועוד מפני מה נפל גם רכושם לתוך הבור, במה חטאו החפצים, מדוע התורה כנתה את הממון כדבר שמעמיד את רגלי האדם ומה לומדים מכך? **התשובה** לכך לו היו מורדים אלו מתים בצורה טבעית והיו צריכים לקברם וכך היה נשאר זכר מהם מכאן לומדים שמחלוקת היא כה מסוכנת עד שמבט קברו של בעל מחלוקת עלולה להצית מחלוקת נוספת, לדוגמא אדם עלול לומר "זכור מה האדם ההוא אמר אודותי" ואז הויכוח היה מתחיל שוב מחדש לכן לא זכו אפילו לקבורה והם נעלמו כליל מעל פני האדמה. וזו גם הסיבה שרכושה של עדת קורח נעלם לתוך האדמה אדם עלול היה להרים מחט שהיתה שייכת למפלגת קורח ולומר "מחט זו שמשה אותי היטב אני מעריך את האדם שנתן לי אותה אולי הוא צדק באומרם יבעלי מחלוקת הם כה מסוכנים שאסור לבוא עמם כלל במגע ולו אף דרך חפץ ששייך להם רכושם חייב להעלים באותה דרך בה נעלמו הם עצמם.

ביאור דברי התנא:

ונמצא בפרשת השבוע מתבאר עד כמה חמורה מחלוקת קרח שלמרות שאין בי"ד של מעלה מענישים בפרות מבן עשרים, אך בעוון המחלוקת רח"ל נענשו אפילו הטף, זאת ועוד שנענשו בעונש משונה כמבואר פט"ז - לב, "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש": ללמדנו שהקב"ה אינו חפץ שישאר זכר מעדת קרח הן בנפש והן ברכוש לבל יועלה על זכרון בני אדם אותה עדת קרח שעשו מחלוקת נגד משה, ולכן כתב התנא שמחלוקת שאינה לשם שמים כקרח ועדתו אין לה שום קיום ולא זכר כי מוקצה מחמת מיאוס, לעומת זה מחלוקת הלל ושמאי בבירור ההלכה אפילו שהוכרעה ההלכה כהלל לא נמחק זכרו של שמאי ודבריו חיים וקיימים לעד, ובפרט לפי המבואר במרן החיד"א בשם המקובלים שלעתיד לבא הלכה כבית שמאי ולכן כתב התנא סופה להתקיים היינו בסוף. כיון שמחלוקת זו לשי"ש. **ואפשר להגדיר הדברים שיש מחלוקת ויש חילוקי דעות מחלוקת הוא ביטוי לפירוד הלבבות ונעשה הדבר מתוך האנכיות של האדם, חילוקי דעות אין פירוד בלבבות אלא נחלקים בהבנת התורה והכל מתוך מניע להגיע כמה שיותר לחקר האמת מהו רצון הקב"ה.**

מעשה עם הגרש"ז אוירבך זצ"ל.

דוגמה לכך מסופר על הג"ר שלמה זלמן אוירבך זצ"ל שפעם אחת יצא נגד מוסד מסויים שהעמידו לראשם מנהל שלדעתו לא היה לטובת הדת של אותו מוסד הוא לא היסס לצאת בפרהסיא לגלות דעתו דעת תורה כנגד המוסד והעומד בראשו ערב עלה אותו מנהל אל ביתו של הג"ר שלמה זלמן זצ"ל כשלבנו פועם בחוזקה חושש היה שמא יגרשוהו בבושת פנים ובחרי אף אך קבלו הרב בסבר פנים יפות וכבדו שלא כערכו וכשיצא לוולוו עד סוף חצירו כשהוא מסביר לו שאינו מנהל מערכה אישית נגדו אלא טובת המוסד לנגד עיניו בסוברו שאין הוא האיש המתאים לנהלו.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

משעלה הרב אל ביתו קרא לבני הבית ואמר להם חפץ אני להראות אתכם וללמדכם לקח האיך מנהלים מחלוקת לשם שמים ללא פניות, הראת לדעת ההבדל בין מחלוקת לחילוקי דעות.

תוכחת הקב"ה לשמש ולירח:

אמנם מאחר ובכל מחלוקת שאדם עושה יכול לומר שכונתו לשם שמים ומהיכן ידע להימנע מהמחלוקת, לזה התנא הדגיש שני דברים, דבר ראשון כתב הלל ושמאי ולא בית הלל ובית שמאי, **כתב מרן החיד"א וכן במאור ושמש** ללמדנו שדוקא הלל ושמאי עצמן ולא תלמידיהן אשר פעמים רבות באים מתוך התלהטות לחזק דעת רבם מפני כבודו ואינו לשם שמים. וממילא לא כל אחד יוכל לומר כן. ודבר שני כתב התנא קרח וכל עדתו ולא קרח עם משה. **מבאר רב אלימלך מליזנסק זצ"ל**, כאשר רואים שעדה החולקת יש בה בתוכה מחלוקות קרח ועדתו אינם מאוחדים סימן שאינו לשם שמים.

זאת ועוד מבואר **במסכת נדרים דף לט ע"ב** דרש רבא ואמרי לה אמר רב יצחק מאי דכתיב (חבקוק ג) שמש ירח עמד זבולה, שמש וירח בזבול מאי בעיין והא ברקיע קביעי? (היינו הרי מקום השמש והירח ברקיע ולא בזבול אשר גבוה מהרקיע כמבואר בחגיגה דף יב:) ותירצה הגמרא מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו רבונו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים ואם לאו אין אנו מאירים, באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות, אמר להם בכל יום ויום משתחווים לכם ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם? ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים שנאמר לאור הציק יהלכו וגו' עכ"ל.

והקשה המאור ושמש מדוע דוקא השמש והירח באו למחות? ותירץ היות וכאשר נבראו המאורות הגדולים באו וטענו שאי אפשר לשרת שני מלכים בכתר אחד וכיון שכך טענה הירח הקטין אותה הקב"ה, ובגלל שהמשיכה לטעון מדוע היא נענשת הבטיחה הקב"ה שיקדשו אותה בכל חודש.

אולם כאשר קרח ועדתו טענו כי כל העדה קדושים והיינו כולם שוים ומדוע תתנשאו וכו' והקב"ה לא מיחה בקרח ש"מ שחזר בו הקב"ה ומסכים שימשלו מאורות בשהו, א"כ מדוע הירח ישר קטן ולכן אם הקב"ה מיחה בכבוד משה יאירו ואם לאו לא יאירו. והקב"ה ירה בהן חניתות כי הוכיחן שאין כונתם במחאה זו לשם שמים ולדאגת כבוד משה, והראיה שאומות העולם משתחווים לכם בכל יום נגד כבודי ואתן מאירים ואם מחילול הי"ת לא איכפת לכם ק"ו מכבוד משה רבינו, אלא דואגים אתן לכבודכם ולכן ירה בהן חיצים. ללמדנו שכור המבחן במחלוקת האדם עד כמה דואג שלא יהיה חילול הי"ת במחלוקתו, וכאשר רואים שהאדם עושה מחלוקת באיצטלה של לשם שמים ובמעטה של השקפת תורה אך בדרכו מחלל שם שמים ברבים ועובר על איסורי תורה ברור שזו כמחלוקת קרח ועדתו שאין סופה להתקיים.

זהירות מל"שם שמים" מדומה:

"ויקרב אותך ואת כל אחיך בני לוי אתי ובקשתם גם כהונה" יז י כי במחלוקת שנחלק קרח עם משה היתה באיצטלא דקדושה כדי להתעלות ולהתקרב עוד לקב"ה וזה שאמר להם משה הלא ה' קירב אחיכם להיות לויים משוררים בבית המקדש "ובקשתם גם כהונה" מאחר וקרח טען לקהת הסבא שלהם היו ארבעה בנים כמבואר בפרשת במדבר והן עמרם יצהר וחברון ועוזיאל, והנה משה בן הבכור קיבל הנשיאות ומהישר שיתן כעת לבן השני דהיינו יצהר גם איזה תפקיד וקרח היה בן יצהר א"כ מגיע לו הכהונה, זאת ועוד שסדר המסעות של בני ישראל היו ארבע מחנות לישראל וארבע מחנות לבני לוי סביב המשכן וכליו ולכל מחנה היה ראש מחנה והיו שלשה בנים ללוי גרשון קהת ומררי כל בן קיבל ראש מחנה והראש למחנה קהת היה אליצפן בן עוזיאל שהוא הבן הקטן של קהת ודילג על יצהר שהוא הבן השני והיה ראוי לתת לקרח בן יצהר ראש מחנה בני קהת, ואף גם זאת משה ואהרון ובניו היו מחנה רביעי ומינה ראש הנשיאים לכל מחנות לוי את אלעזר בן אהרון, כל זה כאב לקרח מדוע לא יקדם אותו ויקרב אותו בעבודת הי"ת והיה נראה טענה צודקת ולשם שמים, אולם התורה חדרה לתוך ליבו של קרח מה המניע האמיתי של המחלוקת וכשהיצר מפתה את האדם לעשות מחלוקת באיצטלא של קדושה ולי"שם שמים" זה סכנה נוראה. **וכאשר אמר רבי ישראל מסלנט זצ"ל** בדרך צחות "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים" כשאנשים פשוטים ניצים מתפשרים ביניהם בנקל מתקוטטים קצת ואחרי זמן מה הכל על מקומו יבוא בשלום, אבל מחלוקת ל"שם שמים" סופה להתקיים מחלוקת כזו כבר לא במהרה תשקע כיון שהיא לשם שמים ובלשם שמים הדברים יגעים מאוד שהנגיעה גדולה ועצומה מאוד עד שכל התורה נעשית היתר במצב ההוא.

מעשה עם החזו"א.

ועל כך סיפר רבי שלום שבדרון זצ"ל עם הקמת המדינה גוייסו כל הגברים לצבא אבל רבנים קבלו פטור מחובת הגיוס ומעשה באברך אחד ששימש מלמד בתלמוד תורה ולרגל הוצאת צו הגיוס הוא החליט להיעשות רב בבית כנסת אחד בשכונתו וע"י כן יקבל פטור מהצבא חיפש ומצא אבל מיד גילה כי רב העיר מתרעם עליו על שנעשה רב לאותו בית כנסת. הלך אל ה"חזון איש" וסיפר לו את כל הענין אף תיאר בפניו כמה הוא פועל לטובה באותו בית הכנסת הוא מגיד שיעורים בפני הקהל ומרביץ תורה וכו' השיב לו ה"חזון איש" דבר מובן ומקובל הוא כי אם יש רב בעיר ואתה הולך ונעשה רב באחד מבתי הכנסת שבעיר נגרם לו מזה צער. שאלו האברך אם כן מה עלי לעשות השיב לו בצורה נחרצת יותר לא תדרוך כף רגלך באותו בית כנסת ואם אתה מפחד שיגייסו אותך לצבא אל תפחד לא יגייסו אותך. יצא האברך בפחי נפש שבור ומדוכדך כי תמיד היה מקבלו בסבר פנים יפות ואילו הפעם יצא נזוף כאשר הזדמן אצלו שנית כעבור זמן מה שאל אותו רבי למה הגיע לי פסק שכזה. השיב לו ה"חזון איש" אילו באת אלי ואמרת לי שאין לך פרנסה

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

ומסיבה זו אתה הולך לאותו בית כנסת על מנת שתהיה לך פרנסה כי אז היתה זו שאלה רצינית עד מאוד אבל לעשות מחלוקת ליישם שמים" זה בשום אופן לא זה הדבר הגרוע ביותר. סופו של דבר היה כי מכיוון שהאברך חיפש בכל זאת בית הכנסת לתפקיד רבני הוא עזב את עירו ועקר לעיר אחרת שם נכנס לתפקיד רבני וכאשר רב העיר הקודמת נאלץ לצאת לחו"ל שלח וקרא לו וביקשו שיתמנה במקומו לרב העיר.

כיצד לנהוג בשעת מחלוקת:

מאיך התורה מלמדת אותנו כיצד על האדם להתנהג בזמן המחלוקת ממעשיו של משה ואהרן שלמרות שהכפישו אותם וחשדו בהן בעריות ועשו ליצנות מכל דברי משה לא מצינו שמושה נגרר לויכוח ולהתנצחות איתם להוכיח את טעותם אלא נפל על פניו ואמר להם בוקר ויודע ד' את אשר לו, דהיינו יתכן שאתם צודקים נראה מה יאמר הי"ת מחר, וכמאמר חז"ל אין העולם מתקיים אלא על מי שבולם פיו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה, ואז מתקיים בו הפסוק ד' ילחם לכם ואתם תחרישון, ולכן משה רבנו לא השיב ולא ניסה להוכיח להם טעותם, כיון שטבע המחלוקת ככל שכל צד מנסה להוכיח טעות חברו מגדיל את המחלוקת ואילו השתיקה מקטינה את המחלוקת, וכל זאת רמז התנא בפרקי אבות שכל מחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו, ושאלו המפרשים הרי המחלוקת קרח עם משה ולמה כתב ועדתו? אך התנא מלמד אותנו שמושה לא השתתף במחלוקת ולא נגרר להגיב ונשארו רק קרח ועדתו בעמדת המחלוקת וזו ההנהגה הנכונה בכל ויכוח שמתפתח נגד האדם הן בביתו והן בקהילתו והן בעבודתו וההולך בדרכי משה ואהרן מונע המחלוקת ממנו.

דברי הרמב"ם לתלמידו נגד אלה שיצאו נגד ספריו:

וכן כתב הרמב"ם בשו"ת פאר הדור סימן קמב לתלמידו הדרכה בדבר המחלוקת שכמה והייתה נגד ספרי הרמב"ם כיצד עליו לנהוג ולהגיב, והובא גם בשו"ת מזכרת משה סימן טז בדבר אחד שחלק על אביו בלשון חריפה ומשפילה והשיב לו וז"ל בא"ד אכן אחרי ראותי כי רבנן דפקיעי שמייחו ונפיש חילייחו עליונים למעלה ה' עליהם יחיו קנאו לכבוד הגאון מז"ה זלה"ה, גם ראיתי דברי רבינו הר"ם במז"ל באגרותיו (ונדפס בספר פאר הדור סי' קמ"ב) בכתבו לתלמידו ר' יוסף עקנין וז"ל ואני לא אנצח לעצמי כי כבוד נפשי ומעלת מודתי אצלי יותר כבוד משאנצח הכסילים בלשוני ובדבורי, והאי צורבא מרבנן קוב"ה תבע יקריה (ברכות יט, א), אבל הבן השם יחייהו הדין עמו שיתקנא בזה שאני אביו ורבו, ואינו יכול לסבול העלבון, עכ"ל הצריך. על כן ראיתי חובה לבא במגילת ספר כתוב עלי. ובספר אוצרות התורה פ' קרח מביא כמה מעשיות כדלקמן.

מעשה עם הרב ש"ך זצ"ל.

נכנס פעם רב של עיירה מסויימת אל מרן הרב שך זצ"ל ותינה לפניו את מר ליבו וסיפר לו על החרופים וגדופים שעושים לו תושבי העיירה ועל מודעות הגנאי שהושמץ בהם וקראו לו לעזוב את העיירה וכל זה מחמת שעשה תקנות חדשות בענייני הכשרות של העיר, אמר לו הרב ש"ך מדוע אתה מתפעל מהם אתה לוחם מלחמת קודש ובמלחמה מקבלים גם חיצים חייבים להיות גיבורים על כל המלחמות האלה עוד תזכה בשכר נצחי עצום ורב. לאחר הרהור קצר קם ממקומו נטל את ידיו ואמר בוא עימי הוא הובילו אל ארון הספרים שהיה בחדר השני התכופף מעט ופתח את אחת המגרות עשרות מודעות היו מונחות שם זו על גבי זו ראה הנה כאן מונחים כל הפשקוילים מודעות הגנאי שכתבו עלי אוסף אני מודעות אלו אחת לאחת ושומרן כאן במגירה הזאת שאל אותו רב העירה לשם מה שומר אותן הרב וכי לא היה ראוי לקורען לגזרים, שמע נא השיב הרב ש"ך בחיך יש רבנים שחברו ספרים ובקשו בצוואתם שלאחר פטירתם יניחו בשעת הלוייה את ספריהם על מטתם כי הספרים עליהם עמלו ודאי יכולים להגן עליהם. אני אינני מבקש שיניחו את ספרי על מטתי אם הייתי מבקש משהו הייתי מבקש שיניחו את כל הפשקוילים הללו על גבי מטתי בטוח אני שמודעות אלו בהן ירו עלי חצים בהן רדפוני ובישוני על עמדי בתקיפות במלחמת הקודש הן תהיינה לי למגן שמחסה ותועלת לעולם הבא.

מוסר השכל:

למדנו מדברנו שמחלוקת מאוסה בעיני הקב"ה יותר מכל דבר אחר עד שהענישה על כך חמורה ביותר, אולם לשם שמים מותר כאשר היא בגדר חילוקי דעות ולא מלווה בשנאה, אך יש להיזהר לא ליפול ברשת היצר ויעשה מחלוקת באיצטלה של לשם שמים, ובפרט בתקופת הבחירות אשר כל אחד מרשה לעצמו להכפיש ולעשות מחלוקת בכדי להשיג את המטרה, ובכל אופן שנקלע למחלוקת המשכיל בעת ההיא ידום כאשר עשה משה רבנו, והמתנצח להוכיח צדקתו נופל ברשת יצרו ואחריתו מי ישורנו, ואילו המחריש בעת ההיא עליו נאמר השם ילחם לכם ואתם תחרישון.

בכבוד רב

מרדכי מלכא